

تحلیل و ارزیابی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و تأثیر آن در احساس امنیت شهروندان

تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۴/۱۰

تاریخ دریافت: ۹۶/۱۱/۱۵

از صفحه ۲۰۳ تا ۲۲۴

رسول افسری^۱، بهروز رحمتی^۲، مصطفی محبی^۳

چکیده

مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی تأثیر بسزایی در احساس امنیت شهروندان دارد. بر این اساس، هدف تحقیق حاضر تحلیل و ارزیابی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و تأثیر آن در احساس امنیت شهروندان به منظور ارائه یک مدل کاربردی است. جامعه آماری تحقیق، افراد ۲۰ تا ۷۵ سال با تحصیلات کارشناسی و بالاتر شهرستان مراغه در سه حوزه اجتماعی، برنامه‌ریزی شهری و امنیت است که براساس فرمول کوکران، تعداد ۱۰۰ نفر انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. برای سنجش اولویت‌ها در این رابطه دوسویه، از مدل تلفیقی تحلیل عاملی و تحلیل شبکه‌ای استفاده شد. در نهایت، مدل نهایی و کاربردی برای ارتباط بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت شهروندان به عنوان نوع آوری تحقیق ارائه شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که اولاً در حالت کلی، هرچقدر میزان سرمایه اجتماعی بین شهروندان بیشتر باشد، به همان میزان احساس امنیت شهروندان نیز بیشتر خواهد بود؛ ثانیاً از میان گویه‌های مطرح شده برای سرمایه اجتماعی، بیشترین تأثیر را در احساس امنیت شهروندان، به ترتیب احساس تعلق، همکاری و اعتماد به دوستان به خود اختصاص داده است و بیشترین همبستگی را با احساس امنیت دارند. بنابراین، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت شهروندان یک رابطه مستقیم برقرار است و افزایش سرمایه اجتماعی باعث افزایش میزان احساس امنیت شهروندان خواهد شد.

کلید واژه‌ها: سرمایه اجتماعی، احساس امنیت، شهرستان مراغه، F^۲ANP

استناد: افسری، رسول، رحمتی، بهروز و محبی، مصطفی (پاییز ۱۳۹۷). تحلیل و ارزیابی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و تأثیر آن در احساس امنیت شهروندان. فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۳(۵۱)، صص ۲۲۴-۲۰۳.

۱. دانشجوی دکتری مهندسی شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران، نویسنده مسئول: Afsari1369@ut.ac.ir

۲. کارشناس ارشد مدیریت و فرماندهی و مدرس دانشگاه علوم انتظامی امین، Behrozrahmati52@chmail.ir

۳. کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی و کارشناس مرکز مشاوره دانشگاه علوم انتظامی امین، psy.search@chmail.ir

مقدمه

سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از مهم‌ترین شاخصه‌های رشد و توسعه در هر جامعه‌ای مطرح است. شرط لازم برای پیشرفت جامعه، توسعه همه‌جانبه، ایجاد روابط گرم، گسترش انسجام اجتماعی، بسط مشارکت اجتماعی و اعتماد متقابل اجتماعی و در نهایت احساس امنیت است که متأسفانه در کشورهای در حال توسعه کمتر به این مقوله توجه می‌شود. این در حالی است که افول بیش از حد سرمایه اجتماعی در هر جامعه و کشوری به حتم جامعه را با مشکلات فرهنگی و سیاسی اجتماعی روبرو می‌سازد که نتیجه آن، فروپاشی اجتماعی است. سرمایه اجتماعی از مفاهیم نوینی است که امروزه در بررسی‌های اقتصادی و اجتماعی جوامع مدرن مطرح شده است. این سرمایه، ویژگی‌هایی از یک جامعه است که ظرفیت سازمان‌دهی جمعی و داوطلبانه برای حل مشکلات متقابل یا مسائل عمومی را افزایش می‌دهد و اصولاً سرمایه اجتماعی در ذات روابط اجتماعی به وجود آمده و می‌توان با کارکردش، آن را تعریف کرد (شیروانی، ۱۳۸۵، صص ۹۹-۱۰۲). سرمایه اجتماعی به دلیل توانایی در توضیح بسیاری از پدیده‌های جامعه مدرن، توانسته است جایگاه مهمی را در ادبیات علمی جهان کسب کند. در اکثر رشته‌های علوم اجتماعی به نوعی از این مفهوم استفاده می‌شود و به یک مفهوم بین‌رشته‌ای تبدیل شده است. سرمایه اجتماعی به یکی از بحث‌انگیزترین و جنجالی‌ترین مفاهیم علوم اجتماعی و پژوهش‌های توسعه تبدیل شده است و حجم ادبیات دانشگاهی و سیاسی مرتبط با آن به سرعت در حال افزایش است (تاج‌بخش، ۱۳۸۵، ص ۱۰). سرمایه اجتماعی اگرچه مفهومی نوین و نوپا در عرصه مطالعات اجتماعی است، اما این مفهوم ریشه در روابط نوع بشر دارد. امروزه این امر مسلم است که رسیدن به توسعه، جامعه مدنی، معیارهای جهان شمول و بستر مناسب برای زیست اجتماعی تنها با وجود سرمایه اجتماعی شکل می‌گیرد (توسلی و امانی کلاریجانی، ۱۳۹۱).

سرمایه اجتماعی مانند همه انواع سرمایه‌ها، قابل انباشته شدن است و در مواقع لزوم می‌توان آن‌ها را به کار گرفت. زمانی که جامعه با مشکل یا بحران مواجه شود، می‌تواند از سرمایه اجتماعی بهره‌گیرد. توانایی حل مشکل به وسیله سرمایه اجتماعی به ابعاد سازمان اجتماعی و شبکه اجتماعی باز می‌گردد. یک جامعه سالم از سرمایه اجتماعی بالایی برخوردار است؛ زیرا افراد جامعه با یکدیگر روابطی اعتمادآمیز دارند. افراد ضمن تأمین منافع خود به دیگران نیز سود می‌رسانند و اگر سود بردن مستلزم زیان وارد کردن به

دیگران باشد، از آن چشم‌پوشی می‌کنند و به راحتی اعتماد دیگران به خود را خدشه‌دار نمی‌کنند (ردادی، ۱۳۸۷، ص ۱۸۹). فقدان سرمایه اجتماعی مترادف با بروز انحرافات اجتماعی است؛ چون سرمایه اجتماعی وجود هنجارهای رفتاری مبتنی بر تشریک مساعی را منعکس می‌کند، انحرافات اجتماعی بالفعل نیز بازتاب نبود سرمایه اجتماعی خواهد بود (اختری، ۱۳۸۵، ص ۶۲). سرمایه اجتماعی به‌طور کلی بر روابط میان انسان‌ها تمرکز دارد؛ روابطی که در تمام لحظات زندگی روزمره و در طول عمر انسان‌ها جریان دارد و رفتار و نگرش آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به همین لحاظ، سرمایه اجتماعی در هر جایی حاضر است، چه در رفتار با نزدیکان و دوستان در خانه و مدرسه و دانشگاه و چه در رفتار با همکاران و آشنایان در محل کار و تحصیل و چه در رفتار با مردم در جامعه. به‌طور کلی، سرمایه اجتماعی مجموعه هنجارهای موجود در سیستم اجتماعی است که موجب ارتقای همکاری اعضای آن جامعه شده و موجب پایین آمدن سطح هزینه‌های تبادل و ارتباطات می‌شود (واین، ۱۳۸۵).

بدون شک امنیت اجتماعی، لازمه حیات هر نظام سیاسی و اجتماعی است. مقوله امنیت اجتماعی به مثابه یک آرمان و واقعیت، از حقوق اساسی مردم محسوب می‌شود و در نهایت، برآیند مجموع‌های از تعاملات و نیز تعاون و سازگاری بین افراد مختلف در نظام اجتماعی است. امروزه نقش و اهمیت امنیت اجتماعی در پیشرفت هر جامعه‌ای تا اندازه‌ای است که آن را بستر و پیش‌نیاز هرگونه توسعه دانسته‌اند. این امر در جوامع در حال توسعه که با انواع بحران‌ها و چالش‌های مستمر ناشی از توسعه‌نیافتگی و بی‌ثباتی ساختارهای مختلف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مواجه هستند، نقشی تعیین‌کننده و قوی خواهد داشت. رشد و شکوفایی استعدادها، خلاقیت و فعالیت‌های ارزشمند در یک جامعه، بدون وجود امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود. تا زمانی که فرد در زندگی روزمره خود احساس امنیت نکند، هیچ پیشرفتی در ساختار شخصیتی خود نخواهد داشت. در سایه عدم امنیت اجتماعی، سایه آسیب‌های اجتماعی بر هر جامعه‌ای سنگینی خواهد کرد و میزان رضایت از زندگی کاهش خواهد یافت و انزوا و افسردگی، جایگزین شادی و نشاط خواهد شد (نصیری، ۱۳۸۱، ص ۶). اهمیت امنیت در متون دینی نیز مورد توجه بوده و آیات زیادی در قرآن کریم دلالت بر اهمیت و ارزش ویژه امنیت دارند. با دقت در این آیات می‌توان دریافت که مقوله امنیت چنان جایگاه رفیع و بلندی دارد که خداوند ویژگی زندگی

مطلوب و وعده داده شده به مؤمنان را جایگزینی امنیت به جای ترس و وحشت معرفی می‌کند (احمدی مقدم، ۱۳۸۹).

در ارتباط با سرمایه اجتماعی و تأثیر آن در امنیت، مطالعات مختلفی صورت گرفته است. سیف‌الدینی، عیوضلو، عیوضلو و جهانبخش (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای با عنوان «سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر احساس امنیت افراد»، نشان دادند که همبستگی معناداری بین متغیرهای اعتماد و مشارکت با احساس امنیت وجود دارد. همچنین، نتایج پژوهش چلبی و مبارکی (۱۳۸۴) با عنوان «رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطح خرد و کلان» نشان داد که هر چه علاقه افراد به جامعه، اعتقاد اجتماعی، داشتن روابط متقابل با دیگران و حس کمک و همیاری نسبت به دیگران در فرد زیاد باشد، به همان میزان از ارتکاب جرائم توسط افراد در جامعه کاسته می‌شود. نادری، جاهد و شیرزاد (۱۳۸۹) با واکاوی رابطه امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی موردی در شهر اردبیل» نشان دادند هر چه میزان سرمایه اجتماعی بیشتر باشد، به همان اندازه احساس امنیت اجتماعی بیشتر خواهد بود.

کلمن^۱ (۱۹۹۴) جامعه‌شناس، پاتنام^۲ (۱۹۹۳) دانشمند علوم سیاسی، بوردیو^۳ (۱۹۸۶) جامعه‌شناس فرانسوی از جمله کسانی هستند که هر کدام به شکلی به موضوع سرمایه اجتماعی پرداخته‌اند، اما از میان آن‌ها، جیمز کلمن اولین کسی است که به صورت منسجم و قوی به بحث سرمایه اجتماعی می‌پردازد. او با مقاله‌ای با عنوان «سرمایه اجتماعی در ایجاد سرمایه انسانی»، اثر مهمی را در ادبیات جامعه‌شناسی توسعه پدید آورد. بعد از او، رابرت پاتنام نیز در سال ۱۹۹۳ با چاپ کتاب «بنای دموکراسی کارآمد؛ سنت‌های مدنی» و مقاله «بولینگ یک نفره؛ کاهش سرمایه اجتماعی آمریکا»^۴ در سال ۱۹۹۵، باعث توجه بیشتر عموم به ایده سرمایه اجتماعی و چگونگی افزایش و کاهش و بازسازی آن در آمریکا شد. مطالعه پاتنام به همراه دو همکار ایتالیایی‌اش در پی اصلاحاتی انجام شد که حکومت مرکزی ایتالیا جهت تمرکززدایی و گسترش دموکراسی از طریق ایجاد حکومت‌های منطقه‌ای، صورت داد. پاتنام پس از مدتی مطالعه، این سؤال

1. Coleman

2. Putnam

3. Pierre Bourdieu

4. Bowling Alone: America's Declining Social Capital

را مطرح کرد که با وجود سیاست‌های مشخص و یکسان دولت مرکزی، چرا نهادهای دموکراتیک در شمال ایتالیا کارآمدتر از جنوب عمل می‌کنند، به‌علاوه چه عاملی اختلاف رشد اقتصادی شمال و جنوب ایتالیا را توضیح می‌دهد. در شمال ایتالیا، نهادهای جمعی بهتر کار می‌کردند، مردم بیشتر در انتخابات شرکت می‌کردند و عملکرد سازمان‌های اداری مطلوب‌تر بود، در حالی که در جنوب، ادارات پاسخگوی شهروندان نبودند و شهروندان نیز به حکومت منطقه‌ای اعتمادی نداشتند. پاتنام برای مطالعه کارکرد سازمان‌های منطقه‌ای به‌عنوان متغیر وابسته، دو متغیر مستقل یعنی رشد اقتصادی و سرمایه اجتماعی را در نظر گرفت. برای سنجش رشد اقتصادی از شاخص‌های اقتصادی مرسوم مانند میزان باسوادی، میزان اشتغال در بخش صنعت و غیره بهره‌جست و برای سنجش سرمایه اجتماعی از سه شاخص آگاهی، مشارکت و نهادهای مدنی استفاده کرد. پاتنام در مطالعه خود به این نتیجه رسید که شرایط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی متفاوت این دو بخش به‌ویژه به لحاظ وجود سنت‌های مدنی پایدار و همه‌گیر در شمال ایتالیا، افراد را در شبکه‌های روابط اجتماعی در قالب انجمن‌ها، باشگاه‌ها، احزاب و مانند آن‌ها قرار می‌دهد و همکاری میان آن‌ها را آسان می‌کند (پاتنام، ۲۰۰۰).

پاتنام اعتماد و عمل متقابل را محور سرمایه اجتماعی قرار می‌دهد و در باور پاتنام، اجتماعات اعتمادگر منافع اقتصادی سنجش‌پذیری را دارد و جامعه که بر عمل متقابل سازمان داده شده استوار است، بسیار مؤثرتر از جامعه سرشار از بی‌اعتمادی است (هانر و اوانس^۱، ۲۰۰۵، ص ۱۶). از نظر رابرت پاتنام، منظور از سرمایه اجتماعی، وجوه گوناگون سازمان‌های اجتماعی نظیر اعتماد، هنجار و شبکه‌هاست که می‌توانند با ایجاد و تسهیل امکانات هماهنگ، کارایی جامعه را بهتر کنند (فلوریدا^۲، ۲۰۰۵، ص ۳۰). به هر صورت، سرمایه اجتماعی دارای آن اهمیتی است که از آن به عنوان حلقه گم‌شده جریان توسعه یاد می‌شود (هریس^۳، ۲۰۰۱، ص ۸). از نظر لین نیز سرمایه اجتماعی اصطلاحی کاربردی است؛ به این دلیل که متضمن اهمیت ساختارهایی برای داشتن جامعه سالم است؛ وجود فرصتی برای کسب دسترسی اجتماعی به دیگران و روابط اجتماعی که عمل جمعی و

1. Anner & Evans

2. florida

3. Harris

فردی را می‌تواند تسهیل کند. مایکل وولکوک^۱ اظهار می‌کند که سرمایه اجتماعی کارآمد است، به خاطر اینکه زبان مشترکی را برای بحث دربارهٔ معضلات پیچیده توسعه در میان رشته‌های مختلف دارد؛ اقتصاددانان، متخصصان علوم سیاسی، جامعه‌شناسان و جغرافی‌دانان هر کدام از این مفهوم بهرهٔ زیادی برده‌اند. از نظر وولکوک، داشتن روابط اجتماعی صحیح، رمز تسهیل توسعهٔ موفق است (جنز، پلیت و بک^۲، ۲۰۰۷، ص ۹۴ و ۹۵).

بوردیو در تحقیقات خود به این نتیجه رسید که ارتباطات، نقشی را در بازتولید طبقات بازی می‌کنند و سرمایه‌گذاری در سرمایه اجتماعی ممکن است تبدیل به سرمایه اقتصادی شود (هریس، ۲۰۰۱، ص ۴؛ به نقل از سعدلونیا و فرخی صومه، ۱۳۹۴). ایشام^۳ (۲۰۰۰) معتقد است که سرمایه اجتماعی با اجازهٔ اشتراک‌گذاری اطلاعات، تسهیل اقدام جمعی و کاهش خطرات فردی، به توسعه یاری می‌رساند و این نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری در سرمایه اجتماعی می‌تواند ویژگی‌های سرمایه‌گذاری فیزیکی را داشته باشد (به نقل از جنز، پلیت و بک، ۲۰۰۷، ص ۹۵). در نظریهٔ اقتصاد کلان، استدلال شده است که سرمایه اجتماعی بازده افزوده و در نهایت رشد را در پی دارد؛ به این دلیل که کالایی عمومی است و بدون هزینه قابل استفاده است (وانگ^۴، ۲۰۰۷، ص ۱۹). در کل، سرمایه اجتماعی دارای ابعاد و شاخص‌های مختلفی است. شکل ۱ این ابعاد را نشان می‌دهد.

1. Michael woolcock

2. Jones, Pollit & Bek

3. Isham

4. Wong



شکل ۱ - شاخص‌های کلی سرمایه اجتماعی

یکی از مفاهیم با اهمیت و پیچیده و جدید در دنیای امروز و در بسیاری از مباحث سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، موضوع امنیت است. امنیت، ابعاد مختلفی دارد؛ امنیت انسانی به معنی حفظ حقوق و امنیت فردی، مالی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است و دو بعد دارد؛ بعد حداقلی (کفاف) که در آن، آحاد جامعه قادر به تأمین و تضمین معیشت و بقا و امنیت خود هستند و بعد ارتقایی (رفاه) که در آن مردم قادرند از احساس مثبت و آسایش در زندگی و امنیت روانی - اجتماعی برخوردار باشند. اما در این میان، امنیت فردی برای مردم بیشتر از سایر ابعاد امنیت انسانی دارای اهمیت است. در واقع، احساس عدم امنیت افراد در یک جامعه، تبعات فراوانی می‌تواند داشته باشد. فقدان اعتماد یا احساس نگرانی نسبت به مسائل مختلف، سبب رفتارهای خاص کناره‌گیری نیز می‌شود. مردم اگر بتوانند، مناطق ناامن را ترک می‌کنند. اخلال و بی‌نظمی مهار نشده به شهروندان نشان می‌دهد که آن منطقه ناامن است (گیدینز، ۱۳۷۷). نخستین مباحث فلسفی و سیاسی در عرصه امنیت را می‌توان در مباحث فلاسفه یونان باستان همچون افلاطون و ارسطو جستجو کرد (خوش فر، ۱۳۸۱، ص ۲۴۵). امنیت یکی از نیازهای اساسی و مهم افراد جامعه است که فقدان یا اختلال در آن، پیامدهای نگران‌کننده و خطرناکی را به دنبال خواهد داشت. امنیت از نیازهای اصلی و اساسی انسان‌ها است.

پژوهش‌های انجام شده بیانگر این است که واژه امنیت در ابعاد مختلف موضوعیت پیدا می‌کند و بررسی‌هایی که در زمینه امنیت انجام می‌گیرد نیز باید ابعاد مختلف آن را مدنظر قرار دهد. مقام معظم رهبری نیز در بیانات خطبه‌های نماز جمعه بر توجه به امنیت همه‌جانبه تأکید داشته‌اند: «باید امنیت همه‌جانبه مورد توجه باشد؛ امنیت اجتماعی، امنیت اقتصادی، امنیت فرهنگی و امنیت آبرویی» (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۰، خطبه‌های نماز جمعه تهران). حال، بُعد مهم امنیت که مورد توجه این پژوهش است عبارت است از «احساس امنیت شهروندان». امنیت عمومی یکی دیگر از ابعاد و سطوح امنیتی است که براساس تحلیل مرجع امنیت می‌تواند از سایر سطوح امنیتی متمایز شود. در امنیت عمومی، مرجع امنیت عموم است. تأکید بر نقش پلیس و نهاد مرتبط در امنیت عمومی جهت دخالت این نهاد در تعریف مرجع عمومی و نیز نظر تأمین‌کننده امنیت مورد توجه است. امنیت عمومی حاکی از نوعی نظم و آرامش در فضای جامعه است و تهدید و ناامنی عمومی به برهم ریختگی، اضطراب یا ترس در این فضا اطلاق می‌شود. امنیت اجتماعی نیز یعنی آرامش و آسودگی خاطری که جامعه برای اعضای خود ایجاد می‌کند و به قلمروهایی از حفظ حریم فرد مربوط می‌شود که به نحوی در ارتباط با دیگر افراد جامعه هستند. این قلمروها می‌تواند قومیت، اعتبار، نقش اجتماعی و کار افراد باشد. امنیت اجتماعی همچون سایر پدیده‌ها و امور اجتماعی، دارای گونه‌های مختلفی است که از جمله آن‌ها می‌توان از امنیت شغلی، امنیت اقتصادی، سیاسی و قضایی نام برد (لرنی، ۱۳۸۳، ص ۳۶). به نظر مولار، امنیت اجتماعی مقوله‌ای است که افراد و دولت به همراه یکدیگر در تأمین آن سهیم و شریک‌اند و از این‌رو، به تدریج و همگام با غیر قابل تفکیک شدن دولت و جامعه از یکدیگر، امنیت فردی متشکل از دو مولفه عمده امنیت اقتصادی و فیزیکی است و هر یک از آن‌ها خود دارای دو زیر مؤلفه است (دفتر مطالعات و تحقیقات امنیتی، ۱۳۸۵، صص ۱۱۷-۱۳۲).

امنیت و محیط شهری: مفهوم امنیت در شهرها طی دهه‌های گذشته با رشد و توسعه شهرنشینی و گسترش کلانشهرها و پیچیده‌تر شدن روابط اجتماعی شهروندان در شهرها، از حالت اولیه و جنبه‌های فیزیکی محسوس خارج شده و ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی را دربر گرفته است؛ به طوری که امروزه امنیت در شهرها موضوعاتی چون فقر، بیکاری، تورم یا کیفیت خدمات عمومی، جرم و جنایت، ناهنجاری اجتماعی و اعتیاد را شامل می‌شود. رشد و گسترش ناامنی در شهرها با مطرح‌شدن

پیچیدگی فناوری و تقسیم کار اجتماعی بیش از توسعه فیزیکی شهرها بوده و این امر احساس امنیت و آسایش و رفاه شهروندان را مورد تهدید جدی قرار داده است (موسوی، منوچهری و آهار، ۱۳۹۲، ص ۴۰). امنیت در شهر را که می‌توان نوعی امنیت شهری نام برد، به معنی فراغت از هرگونه تهدید و تعرض به حقوق و آزادی‌های مشروع و قانونی شهروندان در محیط شهری است (کارگر، ۱۳۸۳، ص ۲۱). نیومن^۱ (۱۹۹۶) نیز در کتاب «مردم و طراحی در شهر پرخشونت»، نظریه فضای قابل دفاع را مطرح می‌کند و پیشنهاد تغییر ساختار محیط شهری را به گونه‌ای می‌دهد که جامعه نه توسط پلیس، بلکه توسط افرادی که در عرصه‌هایی خاص سهیم‌اند تعریف شود. نیومن سه فاکتور افزایش جرم در محله‌های مسکونی را چنین برمی‌شمرد: الف) بیگانگی که مردم همسایگان‌شان را نمی‌شناسند؛ ب) عدم وجود نظارت بر مکان‌های وقوع جرم که ارتکاب جرم را به راحتی و بدون آنکه مجرم دیده شود، ممکن می‌کند و ج) در دسترس بودن راه فرار، امکان ناپدید شدن مجرم از صحنه جرم را به سرعت ممکن می‌سازد.

امنیت مفهومی ذهنی و نسبی است که بر پایه اصول متعدد در یک جامعه پدیدار و استمرار می‌یابد. در نگرش‌های سنتی به مقوله امنیت، اغلب کاربرد نیروهای نظامی و تهدید محوری مورد توجه بوده است، در حالی که در مطالعات امنیتی انتقادی و جامع‌نگر امروز، گروه‌های اجتماعی می‌توانند نه تنها از ناحیه ابزار نظامی، بلکه از طریق عوامل محیطی یا اقتصادی مورد تهدید قرار گیرند (به نقل از نونژاد، ۱۳۷۷، ص ۱۸۷). مرکز تحقیقاتی لوس آلاموس^۲ در ایالات متحده آمریکا از جمله معدود مراکز تحقیقاتی در جهان است که به‌طور خاص در زمینه «امنیت شهری» فعالیت می‌کند و توجه خاص به ارتباط میان توسعه پایدار شهری و امنیت شهری کرده است. این مرکز به امنیت شهری به عنوان موضوعی چندوجهی نگریسته است و به همین دلیل، مطالعات بین‌رشته‌ای را در این زمینه توصیف می‌کند. پژوهشگران در چارچوب واقع‌بینانه‌ای، امنیت را در واژه‌هایی سیاسی و انتظامی تعریف کرده‌اند، به‌طور کلی بیش‌تر آن را به معنی حمایت از ارزش‌ها و مقابله خطرها و دشمن می‌دانند. امنیت را می‌توان یک حق بنیادین و پیش‌نیازی برای ابقاء و ارتقای رفاه و سلامت مردم دانست. براساس تئوری نیازها در هرم مازلو^۳ (۱۹۶۸)، امنیت

1. Newman

2. Los Alamos National Laboratory

3. Maslow

یکی از نیازهای ضروری و پایه‌ای برای تعالی انسان تلقی می‌شود؛ درست شبیه نیازهای فیزیولوژیک انسان که برای تداوم حیات ضرورت دارد و در مجموع، ارتقای این مؤلفه بر سلامت و سعادت انسان‌ها و در نتیجه جامعه، تأثیر مستقیمی می‌گذارد. جیکوبز (۱۳۸۵) نظریه پرداز بزرگ شهری در تبیین امنیت شهری به تعامل فضای فیزیکی و فرآیندهای اجتماعی که محیط را می‌سازند، توجه کرده و بر فعال بودن فضا به عنوان عاملی در ایجاد یک محیط امن و موفق تأکید کرد. جیکوبز، ایجاد حرکت، استفاده‌های فعال از سطح خیابان و فعالیت‌های خیابانی و مراقبت‌های طبیعی از این فعالیت‌ها را به عنوان مؤلفه‌هایی در جهت ساختن یک محیط خوب شهری قلمداد می‌کند. مفهوم امنیت در فضاهای شهری از یک سو با جرم و از سوی دیگر با مفهوم بزه‌دیده و ترس از بزه‌دیده واقع شدن، ارتباط پیدا می‌کند (به نقل از موسوی و همکاران، ۱۳۹۲، ص ۴). همچنین، باید میان ترس و خطر یا احساس امنیت کردن و امان بودن تفاوت قائل شد. از نظر علمی، درک اثرات جرم و ترس از وقوع جرم به اندازه خود آن، یعنی خطرهای آماری حاصل از وقوع جرم اهمیت دارد. واکنش نسبت به ترس از قربانی شدن، باعث می‌شود که بسیاری از مردم، از خطرات دوری کنند یا حداقل میزان خطر در معرض خطر قرار گرفتنشان را کاهش دهند که این خود می‌تواند منجر به عدم حضور مردم نه تنها در یک مکان خاص، بلکه در بیشتر فضاهای عمومی شود (کارمونا و همکاران^۱، ۲۰۰۳، ص ۱۱۹). امنیت به عنوان یک عنصر مهم، سایر ابعاد زندگی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. احساس امنیت فردی، لازمه حیات و زندگی شهری است. این استدلال مردم برای اماکن عمومی همچون کلیدی برای ایجاد فضاهای امن تر است و آن‌ها را معرفی می‌کند که مجرمان را از ارتکاب جرم بازمی‌دارد و محیط را امن و مطمئن می‌سازد. ترس‌های اجتماعی و اقتصادی پیش آمده در مکان‌های عمومی که باعث کنترل بیش از حد می‌شود، می‌تواند برای عموم فضاهای شهری زیان بار باشد. احساس ناامنی همراه با ترس از جنایت، عدم کنترل و ترس از ناآشناها در مکان عمومی به وجود می‌آید. ترس از خشونت و جنایت از غریبه‌ها متناسب با سطح فرهنگی و اجتماعی فرد غریبه است. محیط‌های عمومی، ترس و علاقه را یکجا دارند؛ بنابراین شهرها هم محل ترس و تمایل و هم تهدید و فرصت

1. Carmona et al

هستند که هم جاذبه ایجاد می‌کنند و هم دافعه و یکی بدون دیگری غیرممکن است (امیری، ۱۳۹۰، ص ۵).

امروزه امنیت از شاخصه‌های کیفی زندگی در شهرها است و آسیب‌های اجتماعی، از مهم‌ترین پیامدهای مختلف امنیت به شمار می‌روند. در این میان، فضاهای عمومی شهر، از جمله مکان‌هایی هستند که نابهنجاری‌های اجتماعی در بستر آن‌ها به وقوع می‌پیوندد. بر این اساس، بسیاری از صاحب‌نظران بر این عقیده‌اند که با دستکاری فضاها و تلطیف آن، می‌توان احساس امنیت را در افراد افزایش داد (بندس^۱، ۲۰۰۴، ص ۱۸۷).

سرمایه اجتماعی و احساس امنیت: صاحب‌نظران معتقدند، سرمایه اجتماعی می‌تواند روی سایر سرمایه‌هایی مانند سرمایه‌های اقتصادی، فرهنگی و سیاسی تأثیرگذار باشد؛ بدین صورت که هم باعث تشکیل شبکه‌هایی از دوستان، همکاران و همسایگان می‌شود که به درک‌های متقابلی در خصوص شیوه‌های مورد توافق و اعتماد اجتماعی دست یافته‌اند و هم موجب بهتر شدن وضعیت اجتماع جهت همکاری، همیاری و تعاون افراد جامعه می‌شود. این امر هم باعث منافع خصوصی و هم منافع عمومی می‌شود. به طور کلی، آنچه روشن است، اینکه بهره‌جویی از سرمایه اجتماعی، افراد جامعه را قادر می‌سازد تا برای رسیدن به اهداف مشترک با یکدیگر همکاری کنند و در راستای پیشگیری از جرائم و آسیب‌های امنیتی بکوشند (انویان و محمدی نسب، ۱۳۹۳، ص ۳). سرمایه اجتماعی را عاملی مهم در افزایش احساس امنیت، جریان اطلاعات در بین ساکنان یک محله و همیاری در امور مشارکتی می‌دانند. سرمایه اجتماعی در سطح محلات شهری، افزایش امنیت و کاهش جرائم را در پی دارد، به طوری که محلات با سرمایه اجتماعی بیش‌تر، امن‌تر بوده و از میزان اعتماد اجتماعی بالاتری برخوردارند (دولت‌آباد، اسماعیل و سولماز، ۱۳۹۳، ص ۸). نقش سرمایه اجتماعی در تأمین امنیت اجتماعی از جهت جلوگیری از بروز ناهنجاری‌ها و انواع جرائم و به تبع و در کنار آن از جهت زمینه‌سازی مشارکت مثبت و فعال فرد در زندگی اجتماعی، اساساً از طرق تأثیرگذاری ارزش‌ها و هنجارها، در چگونگی رفتار افراد اعمال می‌شود.

1. Bonds

براساس مبانی نظری مطرح شده و پایگاه تجربی محققان، ابتدا شاخص‌ها و معیارهای دو متغیر اصلی پژوهش یعنی سرمایه اجتماعی و احساس امنیت جمع‌آوری و تدوین شد. جداول ۱ و ۲ این مؤلفه‌ها را نشان می‌دهد.

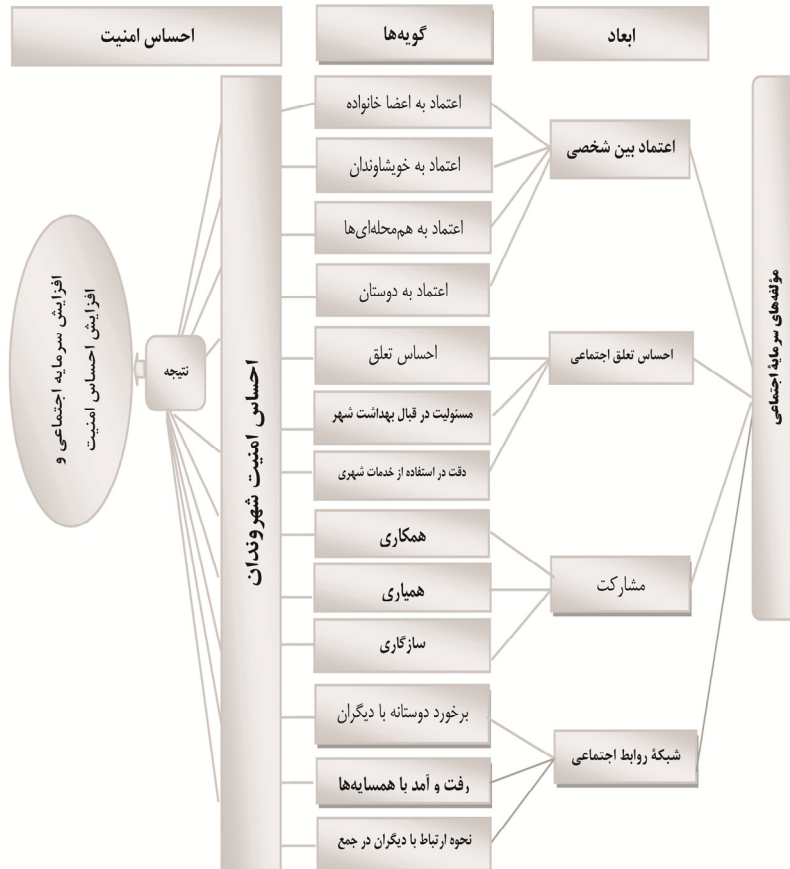
جدول ۱ - معیارها، مؤلفه‌ها و گویه‌های سنجش سرمایه اجتماعی

معیار	منبع	مؤلفه‌ها	گویه‌ها
شناختی	ازکیا و غفاری (۱۳۸۰)	اعتماد بین شخصی	اعتماد به اعضای خانواده، اعتماد به خویشاوندان، اعتماد به همسایگان، اعتماد به دوستان، اعتماد به هم‌محل‌های‌ها
		احساس تعلق اجتماعی	احساس مسئولیت در قبال بهداشت شهر، دقت در استفاده از خدمات شهری
ساختاری	انویان و محمدی نسب (۱۳۹۳)	مشارکت	همکاری، همیاری و سازگاری
		شبکه روابط اجتماعی	رفت و آمد با همسایه‌ها، برخورد دوستانه با مردم در سطح شهر و ارتباط با دیگران در جمع

جدول ۲ - معیارها، مؤلفه‌ها و گویه‌های سنجش احساس امنیت شهروندان

معیار	منبع	مؤلفه‌ها	گویه‌ها	
امنیت اقتصادی	دفتر مطالعات و تحقیقات امنیتی (۱۳۸۵)، سیفال‌دینی و همکاران (۱۳۹۲)، انویان و محمدی نسب (۱۳۹۳)		عینی و ذهنی	درآمد کافی
				ثبات درآمدی
امنیت فیزیکی	انویان و محمدی نسب (۱۳۹۳)		عینی و ذهنی	سلامتی فیزیکی
				سلامتی روانی

در نهایت، براساس مبانی نظری و یافته‌های تحقیق، مدل نهایی سنجش رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت شهروندان به شرح نمودار ۱ مطرح شد.



نمودار ۱ - مدل مفهومی پژوهش

حال این سؤال مطرح می‌شود که بین دو مفهوم سرمایه اجتماعی و احساس امنیت شهروندان به‌عنوان دو اصل مهم در جامعه شهری چه ارتباط و رابطه‌ای وجود دارد؟

روش‌شناسی تحقیق

روش پژوهش در این تحقیق از نوع توصیفی - تحلیلی است. برای گردآوری اطلاعات و داده‌ها نیز از دو روش کتابخانه‌ای (براساس کتاب‌های داخلی، خارجی و مجله‌ها) و

مطالعات میدانی (پرسش‌نامه) استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق، افراد ۲۰ تا ۷۵ سال با تحصیلات کارشناسی و بالاتر شهرستان مراغه در سه طیف کارشناسان حوزه اجتماعی، کارشناسان حوزه برنامه‌ریزی شهری و کارشناسان حوزه امنیت است. تعداد نمونه نیز براساس فرمول کوکران که در آن سطح اطمینان ۹۵ درصد و خطای برآوردی ۰/۰۵ لحاظ شده، ۹۰ نفر به دست آمد. در نهایت، به منظور افزایش دقت و روایی مطالعه، تعداد ۱۰۰ پرسش‌نامه تهیه شد. جدول ۳ جامعه آماری پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۳- جامعه آماری پژوهش

جنسیت	تعداد	طیف کارشناسان
۲۵ نفر مرد، ۹ نفر زن	۳۴	کارشناسان حوزه اجتماعی
۲۰ نفر مرد، ۱۳ نفر زن	۳۳	کارشناسان حوزه برنامه‌ریزی شهری
۳۲ نفر مرد، ۱ نفر زن	۳۳	کارشناسان حوزه امنیت
۱۰۰		جمع

در پژوهش حاضر، برای تعیین روایی پرسش‌نامه، بعد از بررسی‌ها و مطالعات انجام شده در مورد پرسش‌نامه و مقایسه با کارهای پیشین در این زمینه، پرسش‌نامه تصحیح و به تأیید خبرگان و کارشناسان رسید. آزمون پایایی پرسش‌نامه نیز با آلفای کرونباخ محاسبه شد و نتایج بیانگر این است که ابزار پژوهش دارای پایایی بالایی است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از نرم‌افزار SPSS و تحلیل پیرسون استفاده شده، همچنین برای رتبه‌بندی عوامل از نظر نخبگان، کارشناسان و مردم از مدل F^*ANP استفاده شد. مدل F^*ANP برای اولین بار توسط زبردست^۱ (۲۰۱۳) مطرح می‌شود و ترکیبی از تحلیل عاملی (FA) و تحلیل شبکه‌ای (ANP) است و از سه مرحله تشکیل شده است. در مرحله اول؛ شاخص‌های نشان دهنده نقش سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت با مرور مبانی نظری استخراج می‌شود، متغیرهای شناسایی شده، استانداردسازی شده، به گونه‌ای که افزایش در میزان ارزش متغیر، موجب افزایش در توسعه منطقه‌ای خواهد شد. در ادامه، تحلیل عاملی بر روی سرمایه اجتماعی برای استخراج ابعاد کلیدی و متغیرهای اصلی آن انجام شده است. در مرحله دوم؛ از تحلیل شبکه‌ای برای تشکیل یک مدل شبکه‌ای براساس داده‌هایی که از تحلیل عاملی در فاز اول به دست آمده استفاده

1.Zebardast

می‌شود تا بدین وسیله به احتساب وزن نسبی شاخص‌ها پرداخته شود. در مرحله آخر؛ اعتبار مدل انجام می‌شود، نتایج به دست آمده از ترکیب تحلیل شبکه‌ای و تحلیل عاملی با نتایج یک مدل معتبر مقایسه شده تا به تثبیت نتایج حاصل از نقش سرمایه اجتماعی در افزایش احساس امنیت برسد.

یافته‌های تحقیق

آزمون فرضیه‌ها: جهت بررسی و تحلیل فرضیه‌ها، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد، نتایج در جداول ۴ تا ۶ آمده است. فرضیه اول: به نظر می‌رسد بین مشارکت شهروندان و احساس امنیت، رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۴- نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای رابطه بین مشارکت اجتماعی و احساس امنیت

متغیرها	شاخص		
	مستقل	مشارکت	همبستگی پیرسون (r)
وابسته <td>احساس امنیت <td>۰/۳۷۰ <td>۰/۰۰۱</td> </td></td>	احساس امنیت <td>۰/۳۷۰ <td>۰/۰۰۱</td> </td>	۰/۳۷۰ <td>۰/۰۰۱</td>	۰/۰۰۱
تعداد	۱۰۰		

جدول ۴ رابطه بین مشارکت و احساس امنیت را نشان می‌دهد. براساس این جدول مشاهده می‌شود که میزان مشارکت بر احساس امنیت تأثیر مثبتی و معناداری دارد ($P < 0/05$) و همبستگی مشاهده شده برابر ۰/۳۷۰ است؛ این بدین معنا است که در صورت مشارکت اجتماعی بالا، احساس امنیت اجتماعی بیش تر خواهد بود. فرضیه دوم: به نظر می‌رسد بین اعتماد شهروندان و احساس امنیت، رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۵- نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای رابطه بین اعتماد شهروندان و احساس امنیت

متغیرها	شاخص		
	مستقل	اعتماد	همبستگی پیرسون (r)
وابسته <td>احساس امنیت <td>۰/۱۸۰</td> <td>۰/۰۰۱</td> </td>	احساس امنیت <td>۰/۱۸۰</td> <td>۰/۰۰۱</td>	۰/۱۸۰	۰/۰۰۱
تعداد	۱۰۰		

جدول ۵ عنوان می‌کند که بین اعتماد شهروندان و احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد ($P < 0/05$) و همبستگی مشاهده شده برابر ۰/۱۸۰ است؛ این بدین معنا است که در صورتی که اعتماد شهروندان نسبت به امور افزایش یابد، احساس امنیت نیز متقابلاً افزایش خواهد داشت.

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد بین احساس تعلق شهروندان و احساس امنیت آن‌ها، رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۶- نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای رابطه بین احساس تعلق شهروندان و احساس امنیت

تعداد	سطح معناداری	همبستگی پیرسون (r)	شاخص	
			متغیرها	مستقل
۱۰۰	۰/۰۰۱	۰/۲۱۵	احساس تعلق	احساس امنیت

جدول ۶ رابطه بین متغیر احساس تعلق و احساس امنیت را نشان می‌دهد و مشاهده می‌شود که احساس تعلق مکانی بر احساس امنیت تأثیر مثبت و معناداری دارد ($P < ۰/۰۵$) و همبستگی مشاهده شده برابر ۰/۲۱۵ است؛ یعنی هرچه میزان احساس تعلق شهروندان بیشتر باشد، احساس امنیت آن‌ها نیز بیشتر خواهد شد.

اولویت‌بندی تأثیرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر روی احساس امنیت شهروندان: براساس نتایج آماری، بین مؤلفه‌های اصلی سرمایه اجتماعی و امنیت رابطه معناداری وجود دارد. حال این سؤال مطرح می‌شود که اولویت تأثیرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر روی احساس امنیت چگونه است؛ به عبارت دیگر، از بین مؤلفه‌های اصلی سرمایه در مدل پژوهش، کدام یک بیش‌ترین تأثیر را در امنیت دارند. بدین منظور، از مدل F²ANP استفاده شد. اولین مرحله در این مدل، انجام تحلیل عاملی است. برای انجام تحلیل عاملی متغیرهای مرتبط با سرمایه اجتماعی و نقش آن در احساس امنیت شهروندان، ابتدا از آماره اندازه کفایت نمونه‌گیری کایسر، مایر، اولکین (KMO) و آزمون کرویت بارتلست استفاده شد. تست باتلر و معیار KMO، دو معیار برای ارزیابی همبستگی سؤال‌ها قبل از انجام فاکتور آنالیز هستند. معیار KMO اگر از ۰/۶ به بالا باشد، روابط همبستگی بین متغیرها برای انجام فاکتور آنالیز قابل قبول است، اما اگر کمتر از ۰/۵ باشد، همبستگی متغیرهای به اندازه‌ای نیست تا بتوان فاکتور آنالیز انجام داد و بهتر است یک بازنگری مجدد صورت گرفته و داده‌های پرت کنار گذاشته شود. با انجام محاسبه‌های لازم، مقدار KMO برابر ۰/۷۱۲ و سطح معناداری آزمون بارتلست برابر ۰/۰۰۱ به دست آمد؛ بنابراین داده‌ها برای اجرای تحلیل عاملی مناسب هستند (جدول ۷).

جدول ۷- آزمون کایسر، مایر، اولکین (KMO) و بارتلست

۰/۷۱۱	نمونه‌گیری کایسر، مایر، اولکین	
۸۳۶/۶۰۳	خی دو	آزمون کرویت بارتلست
۱۰۴	df	
۰/۰۰۰۱	Sig.	

جدول ۸، اشتراک اولیه^۱ و اشتراک استخراجی^۲ را نشان می‌دهد. اشتراک یک متغیر برابر توان دوم همبستگی چندگانه (R_2) برای متغیرهای مربوطه با استفاده از عامل‌ها به عنوان پیش‌بینی کننده است. ستون اول، اشتراک‌ها را قبل از استخراج عامل‌ها بیان می‌کند، به همین دلیل تمامی اشتراک‌های اولیه برابر ۱ است. در ستون دوم هرچه مقادیر استخراجی بزرگ‌تر باشد (بزرگ‌تر از ۰/۵)، عامل‌های استخراج شده، تغییرها را بهتر نمایش می‌دهند.

جدول ۸- اشتراکات

خروجی	اولیه	شاخص
۰/۶۷۱	۱/۰۰۰	اعتماد به اعضای خانواده
۰/۷۱۱	۱/۰۰۰	اعتماد به خویشاوندان
۰/۸۰۶	۱/۰۰۰	اعتماد به دوستان
۰/۷۸۰	۱/۰۰۰	اعتماد به هم‌محل‌های‌ها
۰/۶۴۷	۱/۰۰۰	اعتماد به شهرداری
۰/۷۰۸	۱/۰۰۰	اعتماد به پزشکان
۰/۶۸۲	۱/۰۰۰	اعتماد به رانندگان
۰/۸۵۷	۱/۰۰۰	احساس تعلق
۰/۶۸۹	۱/۰۰۰	دقت در استفاده از خدمات شهری
۰/۷۲۸	۱/۰۰۰	احساس مسئولیت در قبال بهداشت شهر
۰/۸۵۵	۱/۰۰۰	همکاری
۰/۷۵۹	۱/۰۰۰	سازگاری
۰/۷۵۷	۱/۰۰۰	ارتباط با دیگران
۰/۷۳۲	۱/۰۰۰	برخورد دوستانه با مردم در سطح شهر

بعد از مشخص شدن اشتراکات، به تحلیل واریانس کل پرداخته شد و مقادیر ویژه برای عامل‌ها به دست آمد. در واقع، مقادیر ویژه، تعیین کننده عامل‌هایی هستند که مقادیر ویژه آن‌ها بیشتر از ۱ است و در تحلیل باقی می‌مانند. عامل‌هایی که دارای مقادیر ویژه کم‌تر از ۱ هستند، از تحلیل خارج شدند؛ چراکه وجود این عوامل باعث تبیین بیشتر واریانس نخواهد شد. همچنین، مقادیر ویژه عوامل استخراجی یک‌بار بدون چرخش و یک‌بار با چرخش محاسبه شد. در روش بدون چرخش، عامل ششم درصد بیش‌تری از تغییرات را تعیین می‌کند، در حالی که در روش با چرخش عامل‌ها، هریک از آن‌ها نسبت تقریباً یکسانی را توضیح می‌دهد و تغییرات را به‌طور یکنواخت میان عامل‌ها توزیع می‌کند. در مرحله بعدی تحلیل، با استفاده از نتایج حاصل از تحلیل عاملی به تحلیل شبکه‌ای پرداخته می‌شود. در این مرحله، پس از تشکیل ساختار شبکه‌ای بین هدف، معیارها و زیرمعیارها، به منظور تعیین ضریب اهمیت زیرمعیارها از نرم‌افزار Super

1. Initial

2. Extraction

Decision و نتایج تحلیل عاملی استفاده شد و سعی شد مسئله به یک ساختار شبکه‌ای تبدیل شود. این مدل نشان داد که معیارها و زیر معیارها دارای وابستگی درونی هستند. با استفاده از تلفیق نتایج تحلیل عاملی در تحلیل شبکه‌ای، تمامی شاخص تناقض‌ها^۱ برابر با صفر شدند، لذا می‌توان نتایج پژوهش را با دقت بالایی پذیرفت. در نهایت، اولویت‌بندی عوامل به شرح جدول ۹ به دست آمد.

جدول ۹ - اولویت‌بندی عوامل

رتبه	محدودشده (Limiting)	نرمالیز شده به وسیله خوشه‌بندی	اسم	
۱	۰/۱۷۱۲۲	۰/۱۷۱۲۱۷	احساس تعلق	نتایج
۲	۰/۱۶۱۷۶	۰/۱۶۱۷۶۳	همکاری	
۳	۰/۱۱۹۳۶	۰/۱۱۹۳۵۶	اعتماد به دوستان	
۴	۰/۰۸۶۱۱	۰/۰۸۶۱۰۸	اعتماد به هم‌محلای‌ها	
۵	۰/۰۷۲۸۵	۰/۰۷۲۸۵۴	سازگاری	
۶	۰/۰۶۷۹۲	۰/۰۶۷۹۲۳	ارتباط با دیگران	
۷	۰/۰۶۳۶۹	۰/۰۶۳۶۸۷	احساس مسئولیت در قبال بهداشت شهر	
۸	۰/۰۵۶۱۹	۰/۰۵۶۱۹	اعتماد به خویشاوندان	
۹	۰/۰۵۵۳۶	۰/۰۵۵۳۶۴	اعتماد به پزشکان	
۱۰	۰/۰۵۴۵۵	۰/۰۵۴۵۵۳	دقت در استفاده از خدمات شهری	
۱۱	۰/۰۳۹۷۱	۰/۰۳۹۷۱۳	اعتماد به اعضای خانواده	
۱۲	۰/۰۳۰۲۹	۰/۰۳۰۲۸۶	اعتماد به شهرداری	
.	.	.	اعتماد بین شخصی	عوامل
.	.	.	اعتماد نهادی	
.	.	.	احساس تعلق اجتماعی	
.	.	.	مشارکت	
.	.	.	شبکه روابط اجتماعی	و ف
.	.	.	تحلیل تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان	

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر تحلیل و ارزیابی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و تأثیر آن در احساس امنیت شهروندان به منظور ارائه یک مدل کاربردی است که نتایج تحقیق براساس مبانی نظری و آزمون فرضیه‌های تحقیق نشان داد هرچقدر میزان سرمایه اجتماعی در بین شهروندان افزایش پیدا کند، به همان میزان احساس امنیت نیز بین

1 Inconsistency Index

افراد بالاتر خواهد رفت. همچنین، میزان مشارکت بر احساس امنیت تأثیر مثبت و معناداری داشته که در صورت مشارکت اجتماعی بالا، احساس امنیت اجتماعی بیش‌تر خواهد بود. بین اعتماد شهروندان و احساس امنیت نیز رابطه معناداری وجود داشت و در صورتی که اعتماد شهروندان افزایش یابد، احساس امنیت متقابلاً افزایش پیدا می‌کند. بین دو متغیر احساس تعلق و امنیت نیز رابطه مستقیمی حاکم بود. براساس مدل F²ANP نیز اولویت‌های مورد توجه مشخص شد.

در مجموع، یافته‌های پژوهش در چارچوب مبانی نظری و تأیید آن قدم برداشت؛ همان‌طور که برخی محققان در بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر افزایش سطح مشارکت مردم در امور محله اشاره می‌کند و سیف‌الدینی و همکاران (۱۳۹۲) وجود رابطه معنادار بین اعتماد و امنیت اجتماعی را عنوان می‌کنند. بنابراین، سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های اصلی آن تأثیر بسزایی در افزایش میزان احساس امنیت شهروندان در ابعاد مختلف آن خواهد داشت. با توجه به اهمیت سرمایه اجتماعی در جامعه شهری امروز، اولاً برنامه‌های متنوعی برای این مهم در نظر گرفته شود و بر سه اولویتی که بیش‌ترین تأثیر را در احساس امنیت شهروندان دارند (احساس تعلق، همکاری و اعتماد به دوستان)، تأکید ویژه‌ای شود. سپس، سعی شود میزان مشارکت شهروندان را در حوزه‌های مختلف محله و شهر به حداکثر ممکن رساند؛ چراکه افزایش مشارکت شهروندان به دنبال خود باعث افزایش اعتماد و احساس تعلق خواهد شد و افزایش این مؤلفه‌ها در نهایت باعث بالا رفتن احساس امنیت می‌شود.

منابع

منابع فارسی

- ازکیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا (تیر ۱۳۸۰). بررسی رابطه بین اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی در نواحی روستایی کاشان. *نشریه‌نامه علوم اجتماعی*. ۱۷(۱۷)، صص ۳-۳۱. بازیابی از: https://jnoe.ut.ac.ir/article_15215_0.html
- امیری، سیدرضا (۱۳۹۰). شاخص‌های تحلیل امنیت شهری در فضای شهری. سومین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری. مشهد.
- انویان، سولماز و محمدی نسب، رباب (تابستان ۱۳۹۳). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی در شهر تبریز. *فصلنامه دانش انتظامی آذربایجان شرقی*.

۴(۲)، صص ۶۵-۸۷. بازیابی از: <http://yon.ir/TkfCl>

- اختر محققى، مهدى (۱۳۸۵). *سرمایه اجتماعی*. تهران: نشر مؤلف.
- واین، بیکر (۱۳۸۵). *مدیریت و سرمایه اجتماعی* (سید مهدی الوانی و محمدرضا ربیعی مندرجین، مترجمان). تهران: انتشارات سازمان مدیریت صنعتی.
- تاجبخش، کیان (۱۳۸۵). *سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه*. تهران: نشر شیرازه.
- ردادی، محسن (زمستان ۱۳۸۷). *سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی*. نشریه راهبرد توسعه. (۱۶)، صص ۱۸۶-۱۹۷. بازیابی شده از:
- <http://www.magiran.com/view.asp?Type=pdf&ID=600124&l=fa>
- شیروانی، علی‌رضا (بهمن و اسفند ۱۳۸۵). *توسعه و مدیریت منابع انسانی در هزاره سوم*. *مجله تعاون و کشاورزی*. (۱۸۵ و ۱۸۶)، صص ۹۹-۱۰۲. بازیابی از:
- <http://yon.ir/foGls>
- مقام معظم رهبری (۱۳۸۰). *بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه تهران*. تاریخ ۱۳۸۰/۲/۲۸.
- جهانی دولت‌آباد، اسماعیل و چمنی، سولماز (۱۳۹۳). *بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت در بین شهروندان منطقه ۱۱ شهرداری تهران*. *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی*. (۱۱)۳، صص ۲۴-۷.
- جیکوبز، جن (۱۳۸۵). *مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکایی*. تهران: دانشگاه تهران.
- چلبی، مسعود و محمد، مبارکی (تابستان ۱۳۸۴). *تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطح خرد و کلان*. *مجله جامعه‌شناسی ایران*. (۲)۶، صص ۳-۴۴. بازیابی از:
- http://www.jsi-isa.ir/article_25377.html
- سیف‌الدینی، فرانک؛ عیوضلو، داود؛ عیوضلو، محمود و جهانبخش، ریکا (بهار ۱۳۹۲). *سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر احساس امنیت (مطالعه موردی؛ کوهدشت)*. *فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی شهری*. (۱)۱، صص ۸۹-۱۱۲. بازیابی از:
- http://shahr.journals.umz.ac.ir/article_690.html
- سعدلونیا، حسین و فرخی صومه، مینا (۱۳۹۴). *بررسی سرمایه اجتماعی و رابطه آن با مشارکت شهروندان در طرح‌های شهری در شهر جدید سهند*. *کنفرانس بین‌المللی انسان، معماری، عمران و شهر*. تبریز.
- کارگر، بهمن (۱۳۸۳). *امنیت شهری*. تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.

- گروه مطالعات نظری دفتر مطالعات و تحقیقات امنیتی (پاییز ۱۳۸۵). مدلی برای تعیین شاخص‌های امنیت فردی. *فصلنامه امنیت*. (۱ و ۲)، صص ۱۱۷-۱۳۲. بازیابی از: <http://yon.ir/dU53C>
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷). *پیامدهای مدرنیته* (محسن ثلاثی، مترجم). تهران: نشر مرکز.
- لرنی، منوچهر (۱۳۸۳). *آسیب‌شناسی امنیت*. تهران: پیام پویا.
- موسوی، میرنجف؛ منوچهری، ایوب و آهار، حسن (۱۳۹۲). ارزیابی امنیت شهری با استفاده از شاخص‌های طراحی و کیفیت محیطی. *اولین همایش ملی شهرسازی و معماری در گذر زمان*. قزوین.
- نصیری، قدیر (زمستان ۱۳۸۱). معنا و ارکان جامعه‌شناسی امنیت. *مجله راهبرد*. (۲۶)، صص ۱۱۲-۱۳۳. بازیابی از: <http://ensani.ir/file/download/article/20110102133945-330.pdf>
- نادری، حمداله؛ جاهد، محمدعلی و شیرزاده، مهین دخت (بهار ۱۳۸۹). بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی؛ شهر اردبیل). (۲۱)، صص ۵۹-۸۸. بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=142183>
- نونزاد، مسعود (مرداد و شهریور ۱۳۷۷). راهی به سوی توسعه پایدار. *مجله اطلاعات سیاسی - اقتصادی*. ۹ (۱۳۱ و ۱۳۲). صص ۱۸۱-۱۹۶. بازیابی از: <http://yon.ir/dvbtz>
- توسلی، غلامعباس و امانی کلاریجانی، امرالله (۱۳۹۱). سرمایه اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی مجازی (سرمایه اجتماعی شبکه). *مجله مدیریت فرهنگی*. ۶ (۱۷)، صص ۵۵-۷۰. بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=210481>
- احمدی مقدم، اسماعیل (پاییز ۱۳۸۹). امنیت اجتماعی و هویت. *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*. (۲۳)، صص ۱۳۳-۱۶۳. بازیابی از: <http://yon.ir/1KeY3>

منابع انگلیسی

- Carmona, M., Heath, T., Oc., T. & Tiesdell, S. (2003). *Public places urban spaces*, Architectural press, New York. Dar es Salaam, Tanzania, 13-17. Risived from: <http://yon.ir/7G6Cu>
- Bonds, Michael (2001). *Urban Social Theory*, Oxford University Press; 187.
- Anner, Mark & Evans, peter (2005). *Building Bridges Across a Double-Divide: Alliance Between Latin America and Labor*, Bloomfield CT: Kumarian Press.

- Wong, Sam (2007). Exploring Unseen Social Capital In Community Participation: Every Day Lives of Poor Mainland Chinese Migrants In Hong Kong, Amsterdam University Press.
- Jones, I, W, Pollit, M, G, Bek, D (2007). Multinationals In Their communities: A Social Capital Approach To Corporate Citizenship Projects, Palgrave Macmillan, New York.
- Harris, John (2001). Depoliticizing Development: The World Bank and Social Capital, Left Word Books, New Dehli, India.
- Bourdieu, P (1986). The Forms of Capital, in J Richardson(ed.); Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education, New York, Greenwood.
- Coleman, J. (1994). Foundation of Social Theory, Cambridge, MA, Harvard University press.
- Newman, Oscar (1996). Creating Defensible Space. u. s. Department of housing and urban development.
- Putnam, R. (1993). Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. Princeton, NJ, Princeton University Press.
- Putnam, R. (1995). Bowling Alone: America's Declining Social Capital, Journal of Democracy 6:1, Jan 1995, 65-78. Retrieved from: <http://xroads.virginia.edu/~HYPER/DETOC/assoc/bowling.html>
- Putnam, R. (2000). Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community, New York, Simon & Schuster.
- Florida, Richard (2005). Cities and creative class. Routledge. UAS